

BERTOLT BRECHT

MALOMĚŠŤÁKOVA SVATBA

BERTOLT BRECHT

"O EPICKÉM DIVADLE"

DIVÁK DRAMATICKÉHO DIVADLA ŘÍKÁ: ANO, TO UŽ JSEM TAKÉ TAK CÍTIL. - TAKOVÝ JSEM. - TO JE JEN PŘIROZENÉ. - TAK TOMU BUDE VŽDYCKY. - UTRPENÍ TOHOTO ČLOVĚKA MNOU OTŘÁSÁ, PROTOŽE PRO NĚHO NENÍ VÝCHODISKA. - JE TO VELIKÉ UMĚNÍ: VŠECHNO JE TAM SAMOZŘEJMÉ. - PLÁČI S TĚMI, CO PLÁČOU, SMĚJI SE S TĚMI, CO SE SMĚJÍ.

DIVÁK EPICKÉHO DIVADLA ŘÍKÁ: TAK BYCH NEBYL MYSLIL. - TAK SE TO NESMÍ DĚLAT. - TO JE NESMÍRNĚ NÁPADNÉ, TĚMĚŘ NEUVĚŘITELNÉ. - TO MUSÍ PŘESTAT. - UTRPENÍ TOHOTO ČLOVĚKA MNOU OTŘÁSÁ, PROTOŽE PRO NĚHO SNAD PŘECE JEN EXISTUJE VÝCHODISKO. - JE TO VELIKÉ UMĚNÍ: NIC TAM NENÍ SAMOZŘEJMÉ. - SMĚJI SE NAD TĚMI, CO PLÁČOU, PLÁČI NAD TĚMI, CO SE SMĚJÍ.

VEDOUcí KOSTÝMNÍ VÝROBY: MARIE DOPITOVÁ
JEVIŠTNÍ MISTR: JAN BARTÁK
MISTR OSVĚTLENÍ: JIŘÍ KOS
VLÁSENKY: JARMILA OBORÁKOVÁ
REKVIZITY: SYLVIE KAMÍNKOVÁ, JANA KOZELSKÁ
MISTR ZVUKU: PAVEL GIERTL

PROGRAM VYDALO DIVADLO PETRA BEZRUČE
ŘEDITEL DIVADLA: OTAKAR PRAJZNER
VÝTVARNÉ ŘEŠENÍ PROGRAMU: MARTA ROZKOPFOVÁ
VEŠKERÁ PRÁVA K PROVOZOVÁNÍ TOHOTO DÍLA
ZASTUPUJE DILIA PRAHA - NEPRODEJNÉ

PŘELOŽIL:
TEXTY PÍSNÍ:
REŽIE:
VÝPRAVA:
HUDEBNÍ SPOLUPRÁCE:

RUDOLF VÁPENÍK
LUDVÍK KUNDERA
JOSEF JANÍK
MARTA ROSZKOPFOVÁ
NORBERT LICHÝ

OBSAZENÍ

Nevěstin otec
MILOSLAV ČÍZEK
Ženichova matka
KATEŘINA KREJČÍ
Nevěsta
DANA ZAORALOVÁ
Její sestra
MARKÉTA PYŠOVÁ
Ženich
NORBERT LICHÝ
Jeho přítel
DANIEL ZAORAL
Žena
DANUŠE ONDRÁČKOVÁ
Její manžel
KOSTAS ZERDALOGLU
Mladý muž
IVO HRBÁČ

INŠPICE:
NÁPOVĚDA:

VĚRA KRYŠKOVÁ
JIŘINA ČÍŽKOVÁ

BERTOLT BRECHT O VELIKÁNECH

1
Velikáni říkají hlouposti nejčastěji
O všech si myslí, že jsou hlupáci
A lidi na to nic neříkají, ať dělají, co chtějí
A při tom čas se obrací.

2
Velikáni však jedí a pijí
A zdatně si plní břich
A lidé rovněž jedí a pijí
A slyší o jejich činech a přích.

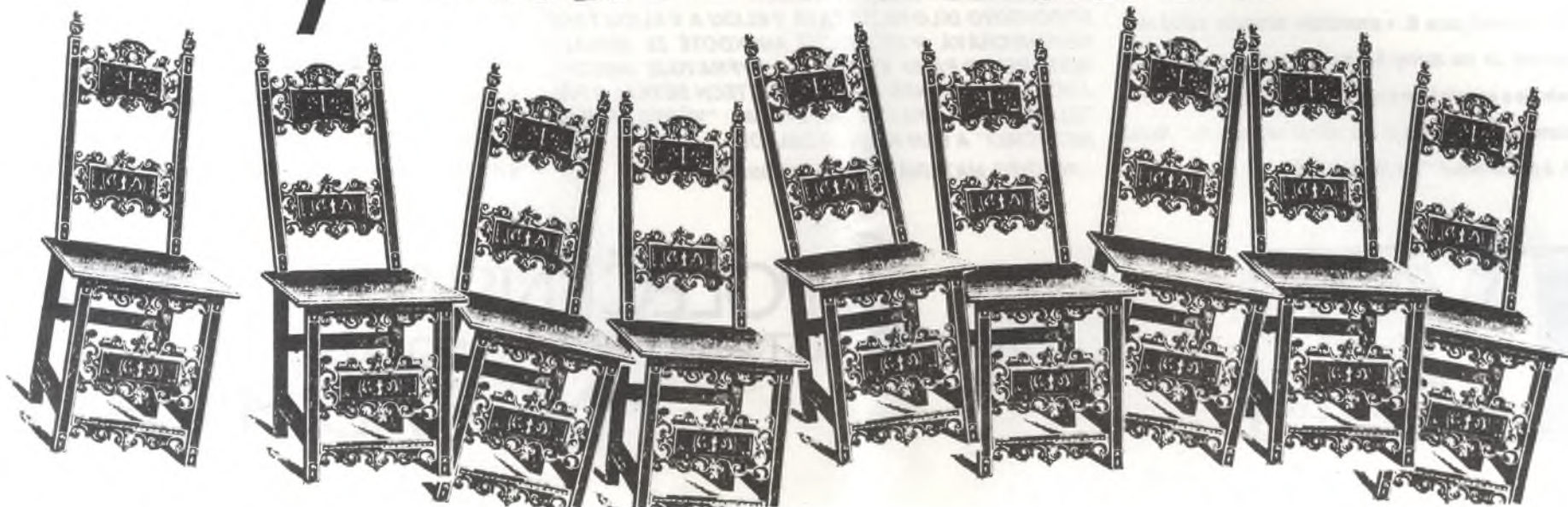
3
Veliký Alexandr potřeboval jako soli
Babylónu, města měst.
A byli jiní lidé odkudkoli
Třeba ty - a nemohli to město snést.

4
Veliký Koperník nezavřel večer oči
Dokud neprozkoumal hvězdy v lůně tmy
A vypočítal, že Země se kolem Slunce točí
A věřil, že nyní nebi rozumí.

5
Veliký Bert Brecht ani o nejprostších věcech
neměl zdání
A přemýšlel o nejobtížnějších, například o trávě
A chválil velkého Napoleona
Kvůli své potravě.

6
Velikáni se jako moudří páni tváří
A řvou - jak hluší - zvedajíce hlas.
Jen zdobme velikány svatozáří,
Nevěřme jim však, prosím vás.

premiéra 5.3.1993

Z KNIHY "HISTORKY O PANU B. B."

ARTHURA MÜLLERA
A GERDA SEMMERA

/ Jak komu obstarat práci /

Po velkém úspěchu Žebrácké opery napsal pan B. podobný kus, který ukazoval, jak poručice Armády spásy příkladně napravuje gangstery. Pan B. napsal hru se spisovatelkou Elisabeth Hauptmannovou, proto také zvolili za pseudonym ženské jméno. Zkoušky již velmi pokročily, ale pan B. dosud psal třetí dějství, ze kterého zatím měl jenom zlomky. Režisér a ředitel divadla láli, řádili a telegrafovali. Ne a ne kus dopsat. Nakonec se musel hrát fragment.

Krátce před generální zkouškou se objevil pan B. v divadle, ještě stále bez hotového třetího jednání. Zato představil řediteli Aufrichtovi režiséra Bernharda Reicha a doporučil jej slovy: „Je odborník na škrtky. V Moskvě seškrtal Leara na půldruhé hodiny. Dejte mu dva tisíce a on Vám ukáže, co všechno se dá na mém kuse ještě škrtnout.“

/ Fair play /

Po nějaké době však přece jen pana B. požádali, aby pronesl projev. A mimo to, aby vedl dramatickou sekci. Převzal dokonce menší referát. I přihlásil se zastánci „dramatického divadla“ a žádali rovněž řečníka. Pan B. souhlasil. Řekl: „Vy víte, že jsem velký přítel boxu. V Madison Square Garden jsem ovšem viděl bojovat spolu vždy jen protivníky stejné váhy. Navrhují tedy, aby protistrana vyslala do ringu řečníky dva.“

/ Řešení /

Pan B. miloval v Augšpurku jakousi ženu a slíbil jí manželství. Když se pak odstěhoval do Mnichova, seznámil se s jinou a rovněž jí slíbil manželství. Obě ženy se o sobě dověděly, sešly se v kavárně a probraly situaci. Potom si na pana B. počkaly před divadlem a naléhaly na něho, aby se rozhodl: „Kterou z nás si teď vezmeš?“ Pan B. odpověděl skromně a s vážnou tváří: „Obě.“

/ Blahovůli navzdory /

Poněvadž pan B. v mládí sám komponoval, byl velmi náročný. Skladatelé, kteří s ním pracovali, si užili. Eisler byl žákem komponisty Schönberga, vynálezce dvanáctitónové hudby. Poněvadž svého učitele velmi ctěl, chtěl i pana B. s jeho hudbou seznámit. Báł se však, že se mu atonální hudba nebude zamlouvat. Nakonec mu však přece jen cosi zahrál a pan B. reagoval odmítavě, „jak předvídáno. Řekl: „Tahle hudba mi připadá příliš melodická.“

/ Obtíže při říkání pravdy /

Skladatel Eisler navštívil pana B. v americkém filmovém městě Hollywoodu a vyprávěl, že mu známý filmový režisér vztekle prohlásil, že už nikdy nebude s panem B. pracovat. Pan B. odpověděl udiveně: „Tomu nerozumím. Byl u mne a já mu neřekl než pravdu.“ Načež Eisler přikývl, a poznamenal: „Ale jak hlasitě?“

DÍLO BERTOLTA BRECHTA

JE KVANTITATIVNĚ I DRUHOVĚ VELMI ROZSÁHLÉ: POEZIE, HRY NEJRŮZNĚJŠÍHO TYPU I PRÓZA JSOU NEUSTÁLE DOPLNĚNÝ NEBO ROZVÍJENY LITERATUROU TEORETICKOU. STUDIE, POZNÁMKY, KRITIKY, POLEMIKY, ROZBORY, POPISY INSCENACÍ NEBO ÚVAHY O DIVADLE VYTRVALE DOPROVÁZejí BRECHTOVA VLASTNÍ DÍLA. NIKDY VŠAK NESMĚŘUJE K DEFINITIVNÍ SOUSTAVĚ, ALE JEHO POČÍNÁNÍ SE PODOBÁ NEUSTÁLÉMU ZKOUMÁNÍ LÁTKY A PROBLÉMU, KTERÉ SE NEUSTÁLE MĚNÍ. V TOMTO KOMENTOVÁNÍ SVÉ POZNATKY STÁLE ZPŘESŇUJE A VYVOZUJE ZÁVĚRY – VŽDY POVÝTCE PRAKTICKÉHO RÁZU. BRECHTOVA NECHUŤ K TEORII JAKO URČUJÍCÍ SOUSTAVĚ BYLA VYTRVALÁ, AŽ PROGRAMOVÁ. TATO JAKÁSI LABORATORNOST VŠAK ROZHODNĚ MĚNÍ PROJEVEM VNĚJŠÍ A DOBOVÉ AUTOSTYLIZACE. VYJADŘUJE NAOPAK OBJEKTIVNĚ POSTAVENÍ DÍLA, KTERÉ NETVOŘÍ NAIVNÍ A JEN SPONTÁNNÍ BÁSNÍK, ALE UMĚLEC SCHOPNÝ VÝSTIŽNĚ ROZEBRAT NEBO SI ASPOŇ OSTŘE UVĚDOMIT VÝVOJOVOU SITUACI UMĚNÍ SVÉ DOBY. A PŘEDEVŠÍM VE VZTAHU K TĚTO SITUACI JE BRECHT VÝSOSTNĚ INTELEKTUÁLNÍ TYP. NEVOLÍ SI TÉMA A METODY ZPRACOVÁNÍ NÁHODNĚ PODLE CITU NEBO INTUICE, ALE PROMYŠLENĚ: VÁŽÍ JEJICH HODNOTU, DOSAH, PŘÍZPUSOBIVOST, UŽITEK. SOUSTŘĚDUJE VŠECHNY SÍLY K TOMU, ABY KAŽDOU PRÁCI ZASÁHL A OVLIVNIL PRÁVĚ TY SLOŽKY SOUČASNÉHO UMĚNÍ, KTERÉ SE JE-VÍ NEJVÍC PROBLEMATICKÉ A KTERÉ HO TAK NEJVÍCE LÁKAJÍ. TAK VZNIKÁ JEDINEČNOST BRECHTOVY TVORBY, JEJÍ SÍLA I JEJÍ SLABOSTI. BRECHT NENÍ NIKDY VYSLOVENÝM TEORETIKEM, KAŽDÝM DÍLEM VŠAK TEORETIZUJE. ŘEŠÍ OTÁZKY SVĚHO PRACOVNÍHO OBORU, EXPERIMENTUJE V NĚM A NAVRHUJE ZMĚNY. V DIVADLE NEMŮŽE REFORME DOSÁHNOUT DRAMATICKÝM DÍLEM SAMOTNÝM – JE TŘEBA MĚNIT I ZPŮSOBY INSCENACE, A NEJEN TO: DOKONCE SAMO POSTAVENÍ DIVADLA JAKO INSTITUCE A JEHO VZTAH K OSTATNÍM UMĚNÍM. Z DOCELA KONKRÉTNÍCH ÚKOLŮ VZNIKAJÍ PRŮTO V DOPROVODECH K HRÁM TEORIE, ROZVÍJEJÍCÍ VEDLE OBECNĚ UMĚLECKÝCH A DIVADELNÍCH ZÁSAD TAKÉ ZVLÁŠTNÍ OTÁZKY LITERATURY, VÝTVARNICTVÍ, VELMI INTENZIVNĚ I HUDBY. ZVOLNA, OD DÍLA K DÍLU, SE VY-VÍJÍ BRECHTŮV UMĚLECKÝ NÁZOR, ZBAVUJE SE MLA-DISTVĚ APODYKTIČNOSTI, ROZŠÍŘUJE SE DO RŮZNÝCH OBLASTÍ A ZMOCŇUJE SE JICH. „TEORIE“ S „PRAXÍ“ SPLÝVAJÍ, PRÁVĚ TAK JAKO SPLÝVÁ VĚČNÁ ZVÍDAVOST, VYHRAZUJÍCÍ SI PRÁVO SKVĚLÉHO PROVIZORIA, S AUTORITATIVNOSTÍ, KTERÁ VÝSLEDKY ZKOUMÁNÍ RÁ-DA FORMULUJE S DŮRAZEM, NEZNAJÍC ODMLUVY. ZA PÁTEŘ BRECHTOVÝCH ÚVAH MŮŽEME POVAŽOVAT KONCEPCI EPICKÉHO DIVADLA, KTERÁ NEVZNIKÁ SA-MOZŘEJMĚ SPEKULATIVNĚ. SOUVISÍ S NĚMECKOU MO-DERNOU DVACÁTÝCH LET, KTERÁ SICE VYUŽÍVÁ NĚKTE-RÝCH RYSŮ EXPRESIONISMU A PŘEHODNOCUJE JEHO VÝBOJE, AVŠAK NÁZOREM JE PROGRAMOVĚ ANTIEXPRESIONISTICKÁ. ORIENTUJE SE NA SKUTEČ-NOST SPOLEČENSKÝCH VZTAHŮ ČLOVĚKA. PROTI HY-MNU, EXTATICKÉMU SCENÁRIU, ANTIKIZUJÍCÍMU DRAMA-TU A JINÝM VELKÝM ŽÁNŘŮM PRVNÍ VLNY EXPRESIO-NISMU STAVÍ DO POPŘEDÍ FORMY, SCHOPNÉ VĚČNĚ VY-SLOVOVAT AKTUÁLNÍ OBSAHY POVÁLEČNÉHO ŽIVOTA. A TAK SE BRECHTOVO DIVADLO STÁVÁ BRECHTOVSKÝM JAKO DIVADLO ANALÝZY. POTÍRÁ DŮSLEDNĚ A VŠUDE ILUSIONISMUS. JE SLOŽITÉ, MNOHOZNAČNÉ, NELI-NEÁRNÍ. POHYBUJE SE V NĚKOLIKA VÝZNAMOVÝCH RO-VINÁCH A NEUSTÁLE PŘESKAKUJE Z JEDNÉ DO DRUHÉ. NAVOZUJE CIT A V ZÁPĚTÍ HO ZRUŠÍ NEBO VYSTŘÍDÁ EMOCÍ PROTICHŮDNOU. IRONIZUJE, PŘEVRAĆÍ SOUVIS-LOSTI, POLEMIZUJE, TRAVESTUJE. NUTÍ SROVNÁVAT, PROBOUZÍ ANALYTICKÉ A KRITICKÉ VZTAHY. JEHO ZÁ-KLADNÍ CHARAKTER JE V PRAVÉM SMYSLU KOMICKÝ A KOMEDIÁLNÍ – NIKDY TRAGICKÝ. BRECHTOVO DÍLO NEZŮSTÁVÁ V KLIDU A V KLIDU TAKÉ NEPONECHÁVÁ. V NEJKRATŠÍ ANEKDOTĚ ZE SERIÁLU HISTOREK O PANU KEUNEROVI VYPRÁVUJE BRECHT, JAK SE PAN KEUNER PO MNOHA LETECH SETKAL S PŘÍ-TELEM, KTERÝ SPATŘIV HO, ZVOLAL: „VŮBEC JSTE SE NEZMĚNIL!“ A PAN KEUNER ZBLEDL.

/ POUŽITO MATERIÁLŮ JANA GROSSMANA /

/ Dialektika /

Když pan B. byl ještě chlapec, měla rozhodnout jeho písemka z franštiny, jestli postoupí do další třídy. Práce dopadla špatně. A spolužák potkal stejný osud z latiny. Vygumoval proto pár chyb a zašel za profesorem, aby mu známku zlepšil. Dopadlo to však špatně, vygumovaná místa byla na papíře znát. Pan B. tedy poznal nevhodnost tohoto postupu. Vzal proto červený inkoust, označil proto ve své práci několik správných míst jako chyby a obrátil se na profesora s dotazem, co je na nich vlastně nesprávného. Profesor byl ohromen. Místa byla skutečně správná. – Pan B. tedy projevil názor, že by si snad přece jen zasloužil lepší známku, když se profesor v množství chyb tak zmylil. A učitel tuto logiku uznal a pan B. postoupil.

/ Jasnovidec /

Chystal se sjezd spisovatelů. Funkcionáři byli na roztrhání. Všecko se připravovalo do nejmenších podrobností. Pan B. se octl na listině těch, kteří měli promluvit. Tajemník svazu, spisovatel Eduard Claudius, dostal příkaz, aby pana B. pro projev získal. Pan B. jej přijal se slovy: „Já už vím, co chcete. Souhlasím. Promluvim.“ Po dalších přípravách kongresu se několika funkcionářům už nezdálo žádoucí, aby pan B. promluvil a tajemníkovi bylo uloženo, aby pana B. přesvědčil, že by bylo lépe, kdyby nepromluvil. Když se tajemník k němu dostavil, řekl pan B.: „Napijeme se koňaku?“ Pili a pan B. tajemníkovi stále naléval. Po páté sklence se pan B. zeptal: „Tak co, už mi to můžete říci?“

/ Léta učení /

Pan B. miloval vášnivě divadlo. V hlavním městě, kde bylo divadel na tucty, trávil svého přítele Bronnena téměř denně, aby s ním zašel na zkoušky. Podpláceli uklízečky, podváděli vrátné, obelhávali jevištní personál, plížili se tajně do hlediště. Tam byl pan B. šťasten a spokojen. Jeho přítel Bronnen to nechápal. Věděl, jak rozhodně pan B. odmítá umění, které se tam provozuje. Nenasytost a nespo-kojenost pana B. ho mrzely. Zeptal se proto, co ho tam stále znovu táhne.

„Potřebuju přijít na to, jak se to dělat nemá“, odpověděl pan B.

BERTOLT BRECHT : VEČERNÍ PÍSEŇ PÁNĚ

Když modrý vítr večera probudí Boha Otce, užijí Bůh Otec nad sebou

blednout nebe a vychutnávat je. A jeho uši ihned osvěží veliký kosmický chorál, jemuž se oddá:

Křik zaplavených lesů, jimž hrozí utonutí.

Sténání starých dřevěných domů, jimž se břímě nábytku a lidí stává nesnesitelným.

Suché kašláni schvácených polností oloupených o sílu.

Gigantické střevní zvuky, jimiž poslední mamut skončil svůj tvrdý a blažený pozemský život.

Úzkostné modlitby matek velikých mužů.

Řev ledovců na bílých Himalájích, jež se baví ve své ledové samotě A trýzeň Berta Brechta, jemuž se vede špatně.

A zároveň: bláznivé písně vod, jež v lesích se derou na povrch.

Lehké oddechování spících lidí, kolébavých starými tošnami.

Extatické mumláni žitných polí, dlouhé modlitební mlýnky.

Veliká slova velikých mužů

A divuplné zpěvy Berta Brechta, jemuž se vede špatně.

SPOLEČENSKÝM PATRONEM
STAROSTA MĚSTSKÉHO OBVODU MORAVSKÁ OSTRAVA A PŘÍVOZ
ING. RADIM CHYTKA

OSTRAVA SPONZOR:
divadlo
petra
bezruč
trída 28.října 120
předplatné:
232521

VAF
SPOLEČNOST S R.O.